

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах поглиблення ринкових реформ в економіці України особливого значення набувають питання забезпечення життєдіяльності підприємств. Процес одержання грошових надходжень і здійснення грошових виплат (формування вхідних і вихідних грошових потоків) є передумовою безперервного та стабільного функціонування підприємства. Чистий грошовий потік, поряд з прибутком, характеризує результати господарювання підприємства. Проте якщо прибуток є фінансовим результатом, то величина чистого грошового потоку характеризує грошовий результат діяльності. У зв'язку з цим особливого значення набуває підвищення якості управління грошовими потоками як одним із основних результативних показників діяльності підприємства.

Управління грошовим потоком є важливим з точки зору регулювання ліквідності балансу, оптимізації оборотних активів, планування тимчасових параметрів капітальних затрат і джерел їх фінансування, управління поточними затратами і їх оптимізація в процесі виробництва і реалізації продукції, прогнозу економічного росту.

Дослідженню проблем управління грошовими потоками підприємства присвячені роботи С.С. Аптекаря, І.О. Бланка, В.В. Бочарова, Т.В. Белопольської, Є.Ф. Бріггема, І.М. Бурденко, Н.І. Власюка, Дж.К. Ван Хорна, Г.Г. Кірейцева, Г.В. Ковальчука, А.А. Мазаракі, В.В. Масалітіної, Л.О. Омелянович, О.В. Оліфірова, Ж.Перара, О.О.Терещенка, М.Ю. Шапошнікова, В.Р. Шевчука, І.А. Шестової, В.А. Юденко та інших. Однак у розглянутих концепціях недостатньо уваги приділяється саме інструментарію управління, який міг би забезпечити високий рівень ефективності сформованої на підприємстві системи управління грошовими потоками, прийнятної для вітчизняних суб'єктів господарської діяльності.

Таким чином, необхідність подальшого розвитку теоретичних і методологічних основ, а також інформаційно-аналітичного інструментарію формування системи управління потоками коштів обумовила актуальність теми дисертаційної роботи, її мету і завдання дослідження.

Завдання покращення управління грошовими коштами підприємства можна сформулювати як оптимізацію їх розміру для досягнення підприємством оптимальної позиції на шкалі «ліквідність-дохідність». Об'єктом управлінських зусиль є, з одного боку, грошові потоки підприємства, а з іншого – залишки грошових коштів. Можливості формування грошових коштів є результатом сукупного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього характеру.

Фактори зовнішнього характеру визначають загальні умови функціонування підприємства. До цих факторів належать загальна макроекономічна ситуація, стан та спрямованість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, стан платіжної дисципліни в державі, кон'юнктура ринку збуту, кон'юнктура фінансового ринку. Ці фактори не залежать від діяльності окремого підприємства, але обумовлюють його потенційні можливості з формування грошових коштів. Фактори внутрішнього характеру залежать від характеру та специфіки діяльності самого підприємства щодо формування грошових коштів.

Основними факторами, що на рівні підприємства визначають можливості формування грошових потоків є:

1. Обсяги та ефективність проведення господарської діяльності підприємства, які, в свою чергу, залежать від організації маркетингової, закупівельної діяльності, організації торгово-технологічного процесу, залучення необхідних матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, визначення способів їх найбільш ефективного використання, обсягу товарообороту підприємства, його складу та асортиментної структури, рівня цін реалізації товарів.

2. Обсяги та ефективність проведення інвестиційної діяльності.

3. Джерела формування грошей (в тому числі можуть бути і «старі» гроші, які були сформовані в попередніх періодах, але втратили грошову форму, продаж частини постійних активів підприємства – основних фондів, нематеріальних активів, отримання банківських та комерційних позик, емісія акцій та облігацій).

Для подолання негативного впливу цих факторів на фоні прогресуючої економічної кризи робота фінансових менеджерів вимагає високого професіоналізму та чіткого прорахунку управлінських дій, що з часом призведе до підвищення платоспроможності, рентабельності й керованості грошового потоку підприємства. З цією метою менеджер повинен розробити комплекс ефективних дій для оптимізації грошових потоків підприємства. Внутрішні дії можуть бути спрямовані на: здійснення більш точного прогнозування грошових надходжень та витрат; підвищення ефективності використання вільних коштів; пошук альтернативних джерел ліквідності тощо. Зовнішні дії – це удосконалення податкової політики та

законодавчої бази; модернізація виробничого потенціалу підприємств; введення заходів на підтримку вітчизняного товаровиробника, стимулювання споживчого попиту тощо.

Більш ефективне управління грошовими потоками підвищує ступінь фінансової і виробничої гнучкості компанії, тому що призводить до (узагальнено за І.В. Гужавіною):

- поліпшення оперативного управління, особливо з погляду збалансованості надходжень і витрат коштів;
- зростання продажу й оптимізації витрат за рахунок великих можливостей маневрування ресурсами підприємства;
- поліпшення управління борговими зобов'язаннями;
- підвищення ліквідності підприємства;
- можливості вивільнення коштів для інвестування в «зони зростання» при відносно невеликих витратах («ефект важеля»);
- поліпшення умов переговорів із кредиторами та постачальниками;
- більшої ймовірності одержання кредитів або інвестицій від потенційних закордонних партнерів;
- більшої кількості альтернатив фінансової реструктуризації;
- можливості швидкого реагування на зміни в ринковому середовищі.

Вважаємо, для того щоб підвищити ефективність управління грошовими потоками підприємства, необхідно:

- залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності;
- досліджувати галузеві закономірності грошових потоків та враховувати їх у практиці обліку та аналізу підприємства;
- визначати потоки в обліковій, у тому числі оперативній, інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств;
- удосконалити методика аналізу грошових потоків, що повинна здійснюватися, виходячи з реального фінансового стану підприємств;
- враховувати фактори руху коштів вітчизняних господарчих суб'єктів в умовах невизначеності та ризику.

Ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Навіть у підприємств, що успішно здійснюють господарську діяльність і прибутку, що генерується достатньо, неплатоспроможність може виникати як наслідок незбалансованості різних видів грошових потоків у часі. Синхронізації надходження і виплат коштів, що досягається в процесі управління грошовими потоками підприємства, дозволяє усунути цей фактор виникнення його неплатоспроможності.

Отже, будь-який збій на підприємстві у здійсненні платежів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції. Система управління грошовими потоками дає можливість розподілити в часі грошові витрати та надходження підприємств, а саме: в якому обсязі, з яких джерел були отримані або куди витрачені грошові кошти, яке їх призначення. Завдяки цьому підвищується ритмічність здійснення операційного процесу, забезпечуючи збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції.